

Békés Márton

BALFOGÁS

Az Obama–koalíció progresszív háterszága

„Erősen hajlok arra, hogy úgy véljem, manapság nem arra van szükségünk, hogy egy újabb nagy haladást tegyünk a javak elosztásának egyenlősége felé, hanem sokkal inkább azt kellene világosan megértenünk, mit is fejez ki az a régi bölcsesség: »mindenkinek a magáét«. Gondoljunk csak bele, az a legegyszerűbb, ha ész nélkül az abszolút egyenlőség megvalósítása után kiáltunk. Ugyanakkor az egyenlőség az emberi lendület halála volna és talán gazdaságunk végét is jelentené.”

(Russel Kirk: *Prospects for Conservatives*, Gateway, Chicago, 1956, 163.)

Bevezetés

A Barack Obamát 2008 végén megválasztó rétegek közös jellemzője – kis túlzással –, hogy gazdasági és kulturális értékeik ellentétesek a konzervatív nézetekkel és a jobboldali beállítottsággal. A 2008-as választással összehozott Obama-koalíció minden valószínűség szerint a Reagan-éra vége óta tartó lassú baloldali átrendeződés csúcsa lesz, amely folytatja és felerősíti a Clinton-korszak balliberális gazdasági és kulturális napirendjét. Politikailag ez azt jelenti, hogy a Nixon alatt összekovácsolt és Reagannel győzelemre juttatott *konzervatív koalíció* felbomlása után – amelyet már jelzett Clinton kétszeri megválasztása, majd növelt ifj. Bush vegyes megítélése a jobboldalon belül is – a progresszív, balliberális várakozások emberükre leltek.¹ Talán Obama lesz a demokraták Reaganje, talán nem, az viszont biztos, hogy az őt megválasztók többségbe kerülése kulturális és politikai váltást, de elsősorban értékváltozást jelez. Mindez az amerikai kulturális és demográfiai folyamatok eredményeként is szemlélhető. Az amerikai jobboldal számára elszomorító ez a mérleg.

Az amerikai választáskutatások fontos jellemzője, hogy igyekeznek megfejtetni, melyik jelöltet milyen társadalmi csoportok támogattak. Ennek nemcsak akadémikus jelentősége van, hanem azért is fontos, mert ezáltal az egyes elnökök rendszerének értékeire és érdekeire vonatkozóan érvényes következtetéseket lehet levonni. Az amerikai elnök megválasztása ugyanis nagy legitimitást jelent, így lehetséges az, hogy a nem-választott elnökök cselekvési szabadsága mindig kisebb. (Erre jó példa, hogy a Kennedy halálát követően kormányzó addigi alelnöke, Johnson, majd a szintén nem választott, hanem Nixon lemondása után automatikusan elnöki pozícióba kerülő Ford – egyikük sem rendelkezvén választási felhatalmazással – kötöttebb és kevésbé legitim hivatalt mondhatott magáénak.) Az amerikai elnököknek azért is érdekükben áll az őket megválasztó csoportok folyamatos

¹ Vö. Sean WILENTZ: *The Reagan Coalition is Kaput*, U.S. News&World Report 2008. december 1.

megnyerése, a várakozásainak való megfelelés, mert ha nem így cselekednek, akkor az ún. félidei – azaz a kongresszus összetételét megújító – választásokkor csúnyán járhatnak. Ez következett be az első Clinton-adminisztráció idején 1994-ben, amikor a konzervatív-libertárius erők győztek, s ez tette „béna kacsává” Busht, amikor második ciklusa közepén, 2006-ban elveszítette a két házban addig élvezett jobboldali többséget. A választóknak tett ígéreteket tehát be kell váltani, ami nemcsak megalapozza a stabil támogatottságot, hanem az újrázást is lehetővé teszi. Ha megfejtjük az Obama-koalíció összetételét és leírjuk az új demokrata többség táborának elemeit, akkor könnyen következtethetünk arra is, hogy mit fog cselekedni – és miért – az általuk megválasztott kormányzat.

Politikai csoportpreferenciák

Az amerikai választók preferenciáinak meghatározása esetében három tényező játszik fontos szerepet: a vallási-felekezeti, illetve kulturális-etnikai hovatartozás, értelemszerűen a politikai beállítottság (a kulturális, gazdasági és külügyi attitűdök együttese) és a társadalmi „termelésben” betöltött szerep.

Az elsővel kapcsolatban régóta megállapított tény, hogy a kisegyházak és a toleráns-modernista felekezetek tagjai inkább baloldaliak/liberálisok, míg a tradicionális amerikai hívők konzervatívok. Ezzel kapcsolatban Seymour Martin Lipset egészen az amerikai függetlenségi harc idejére mutatott vissza, ahol a konzervatívabb politikusok (Washington, John Adams, Alexander Hamilton, föderalisták) a nagy, államok által elismert – angol episzkopális/anglikán, holland és angol-skót kálvinista, germán lutheránus – egyházakhoz tartoztak, míg a felvilágosodás eszméit követők (Franklin, Jefferson, Paine) vagy szabadelvű kisegyházak – presbiteriánus, metodista, baptista, nonkonformista – hívői, vagy deisták voltak.² Ez a helyzet évszázadokon keresztül mit sem változott, de mára részben átalakult. A felekezet helyett ugyanis ma az számít inkább, hogy ki tartozik modern, progresszív, toleráns gyülekezethez, és ki a hagyományos, konzervatív, tradicionalista, esetleg megújult (*evangelical*) közösségekhez, illetve hogy az adott gyülekezet fehér, fekete vagy latin-e. Így a '70-es évek közepén megjelenő evangéliumiak újjászületett keresztényei (*new born, born again christians*) jobbra húznak, akárcsak a tridenti ókatolikusok (Mel Gibson például), míg a melegházasságot engedélyező protestánsok és a modernista katolikusok liberális nézeteket vallanak.

Az etnikai hovatartozás annyiban módosít ezen, hogy miután az egykori déli érdekeket védő Demokrata Párt a '60-as évek legelejétől maradandóan begyűjtötte a feketék voksait, az afroamerikai közösségek – felekezeti hovatartozásra kevésbé tekintettel – szinte kizárólag a demokratákat támogatják, akárcsak a hagyományos katolikus egyházbba tartozó spanyolajkúak, akik mexikói és dél-amerikai etnokulturális háttérrel rendelkeznek. Ezzel szemben a mormonok a Republikánus Párt legelkötelezettebb híveinek szá-

² Seymour Martin LIPSET: *Revolution and Counterrevolution: Change and Persistence in Social Structures*, Transaction, New Brunswick, 1988, 308–310.

mítanak, amint a déli államok erősen vallásos részén (*Bible Belt*) lakó vidéki fehérek, a protestáns középnyugatiak, vagy a tradicionalista és evangéliumi gyülekezetek tagjai és a nem-szekuláris izraeliták.

A társadalmi helyzetre nézve úgy áll a dolog, hogy egyre inkább az önfenntartó, adófizető, tulajdonos csoportok — azaz az aktív dolgozók — szavaznak jobbra, míg az inaktív, állami támogatásból vagy segélyekből élők balra. Ez utóbbiak közé tartoznak a spanyolajkú bevándorlók és leszármazottaik, a szegényebb feketék, valamint a nem tehető nyugdíjasok.

Az egymást is metsző törésvonalak óvatos becslésekre jogosítanak csak, ráadásul eközben létezik egy földrajzi és urbanisztikai elkülönülés is, amely szerint a keleti part inkább demokrata, amint a nagyvárosok is, míg a nyugati sáv, a Mélyközép, a déli államok és Alaszka republikánus, ahogyan többnyire a kisvárosok és farmok népe is.

Kék és piros — színes és fehér

A fentiek alapján vontam le azt a GOP számára lehangoló következtetést Patrick J. Buchanan 2009 elején, hogy a „republikánusok a fehér amerikaiak pártja”, akik 1972-ben még a szavazatok 90%-át adták és kétharmaduk szavazott Nixonra '72-ben, majd Reaganre '84-ben. Mára azonban — folytatja — a demográfiai mutatók a feketéknek és még náluk is jobban a latinoknak kedveznek, s mivel ezek a csoportok inkább demokrata pártiak (hiszen kulturális, de még inkább gazdasági elvárásaik baloldaliak), nem nehéz kitalálni, mik lesznek ennek a következményei.³ (A spanyolajkúak 70%-a, az afroamerikaiak 90%-a adta voksát Obamára 2008-ban.) Emellett a paleokonzervatív elemző arra is figyelmeztet, hogy mivel az etnikai csoportok harmadik világbeli identitással rendelkező, bevándorló-hátterű, alacsonyan kvalifikált, nem-tulajdonos rétegek, ezért számukra az állami támogatás, a segélyezés, a megélhetés ingyenessé tétele elsődleges fontosságú, a demokraták szocdem–balliberális programja pedig pontosan ezt ígéri. Amint Buchanan megfogalmazta, nagyjából el lehet mondani: „a GOP felülreprezentált az adófizetők között, a demokraták pedig az adókból élők körében”. Az amerikai kulturális átrendeződés másik nagy tanulsága pedig úgy szól tőle, hogy az ellenkultúrán nevelődött értelmiség által tanított elsőszavazó főiskolások és egyetemisták szintén a liberális programmal fellépő, karizmatikus, haladó Obama mellé álltak. S való igaz: Obama összehasonlíthatatlanul jobban tudta mozgósítani a „mozgalomra”, „haladásra”, „reményre”, „változtatásra” vágyakozó fiatal értelmiségieket, mint McCain. Todd Chuck és Sheldon Gawiser ki is mutatta, hogy az először szavazók, a feketék és a latinok elnöke lett Obama.⁴ Az *Obama-koalíció* tehát egészen más értékpreferenciákkal, védelmezésre váró érdekekkel és ennek megfelelő politikai orientációval rendelkezik, mint a '30–40-es évek *New Deal* ellenző

³ Patrick J. BUCHANAN: *Is the GOP Still a National Party?*, The Chronicles Magazine 2009. január 20.

⁴ Todd CHUCK — Sheldon GAWISER: *How Barack Obama Won? A state-by-state Guide to the Historic 2008 Presidential Election*, Random House, New York, 2009.

jobboldala, Goldwater egykori támogatói, a '68-at követő jobboldali reakció „csendes többsége” vagy a Reagan-(ellen)forradalmárok.

A '60-as évek eleje óta valóban megfigyelhető és egyre erősödő folyamat, hogy a feketék jogaiért küzdő demokraták elnyerték az afroamerikaiak szimpátiáját, majd a felzárkóztatásukra indított állami beruházások és társadalmi programok (például pozitív diszkrimináció) révén – amelyek ellentétben álltak a klasszikus amerikai kapitalizmussal és a mögötte álló mentális beállítódással – bebiztosították ezt. Nem véletlen, hogy a '64-es jobboldali Goldwater-kampány a korábbi Konföderáció államainak WASP lakóit tudta csak meggyőzni, az 1968-as és '72-es Nixon-koalíció, valamint a '80-as évek Reagan-uniója pedig megtartotta a gazdaságilag aktív protestáns fehér társadalom túlnyomó többségének támogatását.⁵ Ugyanakkor a 20. század utolsó harmadára megszilárdult a demokraták szavazótábor is, ahol a feketék mellett a szociális ellátásra szoruló és a Johnson alatt liberalizált bevándorlásnak (1965) köszönhetően beáramló nem-fehér külföldiek foglalnak helyet. Ennek volt kiváló példája a Clinton-adminisztráció mögött álló hátszág, s e trendet hosszabbította meg Obama. 2000 óta a jobboldalon annyi történt, hogy a republikánusok végleg integrálták az evangéliumiak nagyjából 50 milliós tömbjét (akik 80–90%-ban szavaztak kétszer is Bushra), a demokraták mellől elpártolt konzervatív katolikusokat (akikre az USA egyetlen katolikus elnökének, Kennedynak a varázsa már nem hatott többé) és a fehér munkásosztályt. Ezzel szemben a másik oldalon sikerült tartani a színesbőrű csoportokat, a jóléti ellátásra várókat és elszedni a háború miatt a GOP-val szemben elégedetlen, mérsékelt vallásos rétegeket.

Ha ez így megy tovább, akkor a korábban is jellemző trendek olyannyira meg fognak szilárdulni, hogy – kissé karikatúraszerűen jellemezve a helyzetet – a Republikánus Párt a fehér, magát angol nyelvű, konzervatív, piacpárti amerikai társadalomnak tartó réteg képviselője lesz, a Demokrata Pártot pedig a „szociáldemokrata” államra szoruló, kulturálisan liberális vagy még inkább elkülönülő színes csoportok fogják egyöntetűen támogatni. Egy biztos: Amerika kulturális és szociális megbomlása ma már a választási eredményekben is érezteti hatását.

Felekezetek és a 2008-as elnökválasztás

Jobban megvizsgálva az Obamát megválasztók vallási hovatartozását, érdekes és egyben az egész Obama-koalíció politikai karakterét meghatározó következtetéseket vonhatunk le. John C. Green a konzervatív First Thingsben meggyőzően kimutatta, hogy a két nagy pártot eddig is támogató csoportok preferenciája 2008-ban nagyon megerősödött, s a demokratákra szavazók Clinton óta tartó trendje egyértelműen Obama javára vált.⁶

⁵ Lásd Kevin PHILIPS: *The Emerging Republican Majority*, Arlington House, New Rochelle, 1969; Paul FRYMER – John D. SKRENTNY: *Coalition Building and the Politics of Electoral Capture During the Nixon Administration*, Studies in American Political Development (Cambridge) 1998/1.; Jules WITCOVER – Jack W. GERMOND: *Blue Smoke and Mirrors. How Reagan Won, and Why Carter Lost the Election of 1980*, Viking, New York, 1981.

⁶ John C. GREEN: *What Happened to the Values Voter? Believers and the 2008 Election*, First Things 2009. március.

A választáskor a kékeket támogatták a fekete protestánsok (tízből kilencen), a spanyol és egyéb nem-fehér katolikusok, valamint azok a protestáns és katolikus gyülekezetek, ahol progresszív-liberális az uralkodó kulturális felfogás (modernizmus, nagyállampártiság, homoszexuálisok házasságának engedélyezése, *pro-choice* és bevándorlásbarát álláspont), illetve az egyházon kívüliek (agnosztikusok, ateisták, indifferensek, szinkretisták). Greent idézzük: „az Obama-szavazatok kemény magja a faji, etnikai és vallási kisebbségek erőteljes támogatásából származott”. Jegyezzük azonban meg, hogy a fekete evangéliumiak és a latin katolikusok egyáltalán nem osztják a modernista gyülekezetek és a nem-vallásosak kulturális engedékenységét mondjuk az azonos neműek házassága, az abortusz és az eutanázia esetében. Érdekes, hogy Obama támogatása a korábbiakhoz képest csökkent a modernisták és az óhitűek között álló centrista katolikusok, valamint a *mainstream* protestáns gyülekezetek körében (amiben a politikai kérdések mellett a borszínnek is komoly szerepe van, hiszen ezek nagyrészt fehér csoportok). Vagyis a demokraták számára úgy áll a mérleg, hogy minél inkább „színes” és progresszív egy gyülekezet, annál inkább fogják hívőik őket támogatni. A felmérések McCain és a republikánusok szempontjából azt mutatják, hogy sikerült megőrizniük a fehér evangéliumiak és a mormonok masszív támogatását, továbbá előrelépést könyvelhettek el, mivel a hagyománypárti fehér és centrista katolikusok is inkább őket választják, akárcsak a fehér borszínű protestáns fősodor.

A helyzet persze megint nem ilyen egyszerű, az iraki háborúval kapcsolatos nézetek ugyanis jelentősen módosítják az előbbi általánosítást. Mivel a tradicionalista ókatolikusok – minden konzervativizmusuk és erős jobboldaliságuk mellett – elleneztek a háborút, ezért támogatásukat nem sikerült teljes egészében megszereznie McCainnek, míg a demokraták Bush-ellenes kampányukkal meg tudták nyerni maguknak a korábban vonakodó mérsékelt protestánsok egy részét.

Az egyéni pártpreferencia szempontjából azonban minden azon múlik, ki hogyan súlyozza a dolgokat. Lehetséges például, hogy egy iraki háborút ellenző katolikus ebbéli averziói ellenére mégis fontosnak tartotta a republikánusok támogatását, mert azok elutasították az abortuszt, vagy egy adócsökkentésben reménykedő kétkezi munkás szintén így tett, noha nem hatották meg Sarah Palin hagyománypárti üzenetei. Ugyanakkor a demokraták több ingadozó republikánus államot megszereztek maguknak, mégpedig az Irakból való kivonulás ígéretével.

A végeredmény nem más, mint hogy az amerikai kultúrának a jobboldal számára kedvezőtlen szekularizálódása, a demokraták javára szóló demográfiai trendek, valamint az iraki háború elutasítása Obamának segített 2008 őszén. Ezzel megerősödött az az összefüggés, hogy a bevándorlók, a színesbőrűek, az inaktívak, a progresszív-liberális hívek, a nem-vallásosok a demokratákat támogatják, míg a GOP a fehérek, a közép- és felsőbb osztályok, az adózók és tulajdonosok, valamint a konzervatív felekezetek tagjainak pártja. E kulturális összefüggéseken nem változtat az, sőt megerősíti a republikánusok „amerikaiságát”, hogy az alacsony adókban érdekelt munkások, a háborút ellenző ám *right-wing* katolikusok és az amerikaivá válni akarók (például másodgenerációs, asszimilálódó vallásos ázsiaiak) sem a progresszív-multikulturalista, hanem a hagyománypárti oldalt támogatják.

Az Obama-koalíció elvárásai

Míg a republikánusok nagy korszaka a Nixon- és a Reagan-koalíció idejére esett, amikor sikerült az üzleti életet, a fehér alsó- és középosztályt, a meggyőződéses jobboldalakat és a hívőket összehozni, addig a demokraták Franklin Delano Roosevelttel *New Deal*-jére, Johnson Nagy Társadalmára és a Clinton-rezsim „szivárványtársadalmára” tekintenek sikeres példaként. Az Obama-koalíció most egyesíteni látszik ez utóbbiakat. Az új elnök mögé felsorakozott *progresszív tábor* speciális elvárásokat támaszt a gazdasági, kulturális és külpolitikai ügyekben, amelyeknek Obamának meg kell felelnie.

Ez a megfelelés – nyilván a válságra való tekintettel is – a gazdaságpolitikával kezdődött. Obama gazdaságélénkítési programja (*Stimulus*) valódi keynesiánus megoldást jelent, költségvetési tervezete a következőket tartalmazza: a gazdagok adójának emelése, a cégek adókedvezményeinek szűkítése, nyugdíjtámogatás, szegények és idősek egészségügyi intézményeinek (*Medicare, Medicaid*) forrásellátása, a környezetvédelmi költségvetés növelése.⁷ Obama célja tehát a *baloldali napirendnek* megfelelően a vagyoni egyenlőtlenségek mérséklése, a vállalkozások helyett az állam szerepének növelése, továbbá az inaktívok, az adót nem fizetők és a bevándorlók (vagy ilyen etnikulturális háttérrel rendelkezők) szociális helyzetének javítása. Míg a republikánusok adócsökkentést, vállalkozásösztönzést és költségek visszafogást javasolnak, addig Obama – megfelelően a *haladó hátország* elvárásainak – állami beruházásokkal, jóléti programokkal, gazdasági kedvezménymegvonással, az adószint befagyasztásával és a zöld célok bőkezű szövetségi támogatásával próbálkozik. Mindez egyáltalán nem választható el attól az évezredforduló utáni, poszt-újbaloldali hullámtól, amely ezzel korreláló célokat fogalmaz meg, úgymint a kapitalizmus felváltása „valami mással”, az ökológiai hisztéria fokozása, a '60-as évek trimondializmusának újrafogalmazása, multikulturális nyomásgyakorlás, vallási relativizmus stb.

Obama 2009 elején megtett első lépései megfelelnek azoknak a céloknak, amit az alulképzett bevándorlók, a modernista-progresszív gyülekezetek „állampárti” tagjai, a nyugdíjasok és más inaktívok, valamint a liberális elkötelezettségű csoportok (zöldek, „alternatív életmódot követők”, baloldali-liberális elit) fogalmazzák meg magukban. Egy Clinton által üdvözölt programtervezet szintén ezeket a lépéseket javasolta egyébként megtenni, jelezve, hogy a Demokrata Párt progresszív-populista vonulata miként tért vissza 2009-re.⁸

Változó világ – változó Amerika?

Fukuyama szerint „minél maradandóbb lesz a válság, annál valószínűbb, hogy az amerikai választók támogatni fogják a beavatkozó állam gondolatát”, ami politikailag általá-

⁷ Lásd Patrick J. BUCHANAN: *Obama's Choice: FDR or Reagan*, The Chronicles Magazine 2009. január 8.; NAGY Gábor: *Fordulat és reform*, HVG 2009. március 7.

⁸ *Change for America. A Progressive Blueprint for the 44th President*, szerk. Mark Green – Michele Jolin, Basic Books, New York, 2009.

nos baloldali fordulatot hozhat.⁹ Hasonló megállapítást tett Berend T. Iván is, aki szerint Obama megválasztása azt jelzi, hogy Amerika visszafordult a '70–80-as évek kulturális, gazdasági és politikai „ellenforradalmától”, és egy olyan új *New Deal* jön, amelyben az állam szerepével együtt a baloldali (progresszív, liberális) erők helyzetbe kerülésének esélye is nőni fog.¹⁰ Az amerikai baloldali fordulat megalapozása mélyebben, mentális-kulturális szinten is tart, hiszen az eredeti amerikai hagyomány (szorgalmas, takarékos, individualista WASP-ethosz) meggyengülni látszik, a vallás leértékelődik, növekednek az egalitárius várakozások, az állam szerepe pedig kiterjed.¹¹ Ennek megfelelően a Demokrata Párt előnybe került, a haladáspárti, változásokat ígérő elnökjelölt (emlékezzünk csak: „*We Can Change!*”) pedig sikeresen használta ki a *Reagan Revolution* végén kezdődő, mára beköszöntő jobboldali apályt. Az Obamát megválasztók hasonulnak ehhez a trendhez, de sokkal valószínűbb, hogy az Államokban egy, a '60-as évek óta zajló kulturális változás és egy jelentős demográfiai átrendeződés zajlik, mégpedig egyszerre, amelynek politikai vetülete éppen az Obama-koalíció összeállása lett.

A sajtó által tálat kép, vagyis hogy Obama megválasztása azért nagy jelentőségű, mert nem fehérbőrűként lett elnök, nem volt több ostoba szenzációkeltésnél. Ennél sokkal fontosabb és igazabb az, hogy az Obama-szavazók egy olyan elnököt kaptak, akinek nem volt világos programja, csak hangosabb-halkabb balliberális mellézkörejű hívószavai (*Change, Hope, Progress, Movement*), és aki potenciális választói szavazókedvét fel tudta kelteni azzal, hogy pont olyan, mint ők. Morton Keller (a 2007-es *America's Three Regimes – A New Political History* koalíció-trend kutató szerzője) meg is állapította a következőket: „Obama győzelmével a koalíció-identitás egy teljesen új, bár szokatlan fordulatot vett. Három társadalmi csoport adja az Obama-tábor – vagy, amint ő hívta, a »mozgalom« – magját: afroamerikaiak, felsőoktatásban tanulók, vagy akik már diplomáztak és fiatalok, valamint a '60-as években szocializálódott, progresszív *Baby Boom*-generáció tagjai.”¹² Ez az összetétel nem véletlenül hasonlít kísértetiesen a Nagy Év, 1968 mozgalmának – amelyet szintén a *movement* kifejezéssel fogtak össze – csoportjaira. Úgy tűnik tehát, hogy Amerika életében lezárult egy jobboldali korszak, amely után a '60-as évek öröksége tér ismét vissza, csak éppen egy nem teljesen behatárolható tartalmú posztmodern keretben. Az viszont ezzel ellentétben tökéletesen világos, hogy amit ez jelent, az pontosan olyan, mint Obama és ígéretei: valami „más”, valami multikulturális. Valami, ami teljes mértékben ellentéte annak a kulturális, gazdasági és politikai karakternek, amelyet az első telepések, a nyugati határvidék úttörői és az amerikai életformát hordozó dolgos, szorgalmas, hívő, angolul beszélő, európai ősökkel rendelkező társadalom teremtett meg évszázadokon keresztül.

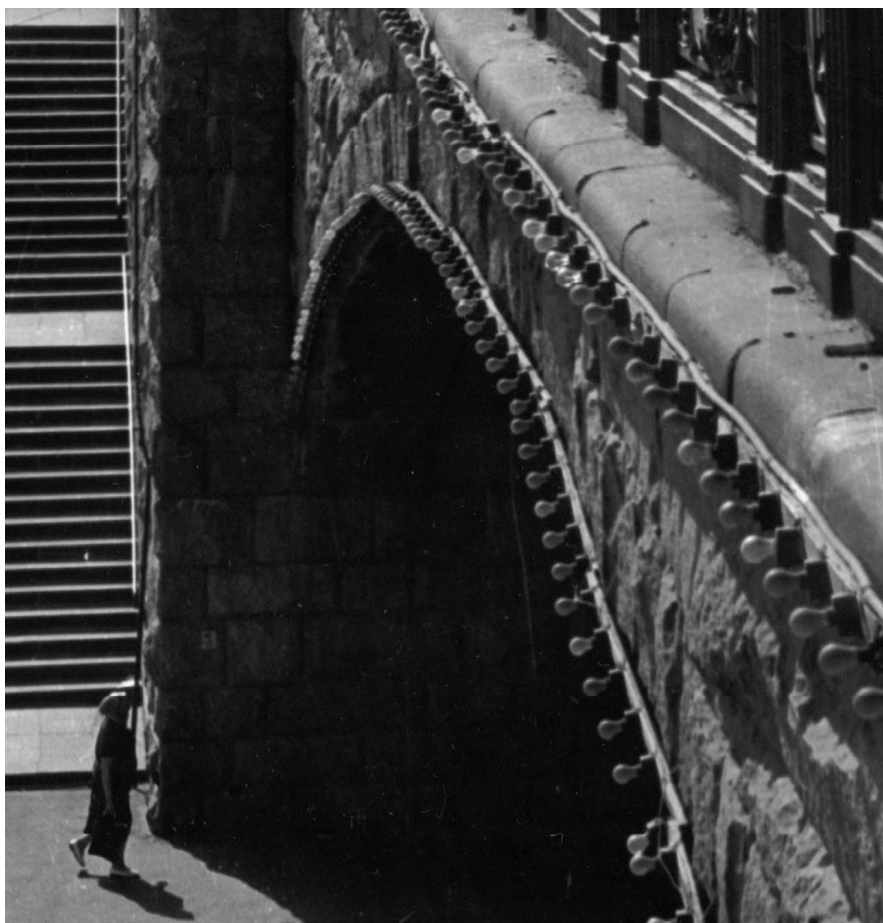
⁹ Francis FUKUYAMA: *A New Era*, *American Interest* 2009. január–február (ismerteti: *Valóság* 2009/2., 119–122).

¹⁰ *Kulturális ellenforradalom zajlott. Beszélgetés Berend T. Ivánnal* (Hovanyecz László interjúja), *Európai Tükör* 2009. január, 3–8.

¹¹ Lásd Gary R. WEAVER – Adam MANDELSON: *America's Midlife Crisis. The Future of a Troubled Superpower*, *Inter-cultural Press*, New York, 2008.

¹² Morton KELLER: *The Obama Coalition*, *George Mason University's History News Network* 2008. december 4. (<http://hnn.us/articles/49007.html>).

A 20. század közepéhez képest a 21. század első évtizedének végére nagyon megváltozott Amerika, s e folyamat kulturális, generációs és demográfiai trendjeivel politikai értelemben Obamának használt. A Demokrata Párt pedig valóban olyan erő lett, amely „a városi industrializmustól átvezet az iparutáni metropoliszok világába, ahol a nők és férfiak teljesen egyenlőek, és ahol a fehér Amerikát felváltja egy többfajú és multi-etnikus ország”.¹³ A Huntington által megfogalmazott *amerikai puritán modell*¹⁴ a maga angolszász kultúrájával, önfenntartó életvitelével, vallásos elkötelezettségével most vissza-szorulni látszik, a jelzett népesedési, kulturális és társadalmi-gazdasági folyamatok miatt. De egyáltalán nem biztos, hogy ha ez így marad, akkor Amerika egy évtized múlva hasonlítani fog arra az álomra, amit Washington nemzedéke teremtett neki. Ez pedig nagy veszteség volna.

Moszkva

¹³ John JUDIS – Ruy TEIXEIRA: *The Emerging Democratic Majority*, Lisa Drew Book – Scribner, New York, 2002.

¹⁴ Samuel P. HUNTINGTON: *Kik vagyunk mi? Az amerikai identitás dilemmái*, Európa, Budapest, 2005.

Naprágy

Szamarkand